

ДОСЛІДЖЕННЯ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

Теліженко О.М., Таращенко Ю.В.

Структурно-логічний і теоретико-практичний аналіз специфіки трансформації національної економіки України дозволяє виявити наявність наступних тенденцій:

- українське суспільство перебуває на стадії розвитку факторів виробництва, ефективність якого характеризується залишковим принципом розподілу соціальної сфери, тобто не діє ні принцип оптимальності за В. Парето, ані принцип компенсації Калдора-Хікса, а, отже, еволюція структурних трансформацій не відбувається — суспільство знаходиться на нижчій стадії конкурентного розвитку економіки;

- сприйнятливість національної економічної системи до інновацій характеризує повна відсутність ефекту «захоплення» Перру, що виявляється в ефекті Танзи-Олівера в зв'язку з дією кривої Лаффера і дією кривої Філіпса, доповненої ефектом Гіффена;

- реальність концепції «третьої хвилі» для України малоймовірна, тому перехід «за віссю галузевої структури» від домінування промисловості до домінування сфери послуг характеризується проблемою «Фрірайдера» і ефектом Кінга;

- імовірність дії концепції «великого поштовху», «прориву» для України також незначна, оскільки міжнародні зв'язки відбивають парадокс Леонт'єва й ефект «джей-кривої».

Узагальнення можна зробити такі:

1) існують чотири стадії конкурентного розвитку економіки: розвиток основних факторів виробництва, інвестиційний розвиток, розвиток суспільства загального добробуту (відповідно до рейтингу ООН Україна за рівнем життя займає 103 місце з 174 країн (перше місце — Канада, останнє - Сьєра-Леоне));

2) ефект Токвіля — розгубленість, депресія в суспільстві, викликана відривом від цілої «частини» і яка триває доти, доки ця частина сама не здобуде усі властивості єдиного «цілого»;

3) рівновага Неша — це показник оптимального обсягу інформації, необхідної для вироблення ефективної стратегії, а нерівність Неша - це показник відсутності оптимального обсягу

інформації; отже, щоб уникнути наступного програшу, як єдиній ефективній стратегії, необхідна змова;

4) «ефект захоплення» Перру - здатність «виробництв-моторів» (які розвиваються швидше ніж вся економіка) підвищувати масштаби і темпи економічного зростання і модифікувати структуру всієї національної економіки;

5) ефект Танзи-Олівера - ситуація, коли інфляція забезпечує надходження від оподаткування, а високі темпи підвищення загального рівня цін негативно впливають на фінансову систему;

6) крива Лаффера — відбиває в графічному вигляді залежність обсягу державних доходів від рівня прямого і непрямого рівня оподаткування в країні: при перевищенні рівня оподаткування на 50% надходження від бізнесу ідуть у тінь;

7) крива Філіпса — характеризує взаємозв'язок між рівнем номінальної зарплати і рівнем прихованого безробіття: чим більшою є різниця між номінальною і реальною зарплатою, тим вище приховане безробіття;

8) ефект Гіффена - зниження ціни призводить до зменшення попиту, а збільшення ціни — до підвищення попиту на товар: бідняки збільшують споживання хліба незважаючи на його подорожчання (в Україні хліб — це товар Гіффена);

9) проблема «Фрірайдера» — неможливість для мас, що забезпечують країну економічним благом і неподільним товаром чи послугою, одержати за це плату з тих, хто користується даним товаром чи послугою «зайцем», у силу того, що принцип виключення в даному випадку не застосовуємо;

10) ефект Кінга — ситуація на ринку, коли ціни на товар коливаються в більшому ступені ніж обсяг випуску даного товару: даний ефект може виявлятися у відношенні сировини, що є об'єктом міжнародної угоди, а також у сфері агробізнесу;

11) парадокс Леонтьєва — експорт у порівнянні з імпортом є більш трудомістким і менш капіталомістким;

11) ефект «джей-кривої» — ситуація, за якої у результаті зниження обмінного курсу національної валюти національний баланс рахунків зовнішньоторговельних операцій країни спочатку змінюється у напрямку дефіциту, а потім — профіциту.